

**24^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών
1 – 2 Νοεμβρίου 2018, ΤΕΙ Θεσσαλίας**

**Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας**

Ανθή Μπάλιου
Βιβλιοθηκονόμος
anthi@uom.edu.gr

Φωτεινή Πολυμεράκη
Βιβλιοθηκονόμος
polymerf@uom.edu.gr

Σχεδιασμός και ανάπτυξη ενός προγράμματος διασύνδεσης (liaison program) της Βιβλιοθήκης και Κέντρου Πληροφόρησης με τα Τμήματα του Πανεπιστημίου Μακεδονίας

Λέξεις κλειδιά: : liaison βιβλιοθηκονόμος, θεματικός βιβλιοθηκονόμος, διδακτικό προσωπικό, συνεργασία, ανώτατη εκπαίδευση

Περίληψη

Η ύπαρξη του θεματικού/liaison βιβλιοθηκονόμου δεν είναι καινούργια, καθώς ξεκίνησε εδώ και χρόνια από τον παραδοσιακό θεματικό (subject) βιβλιοθηκονόμο. Στη σύγχρονη εποχή των νέων τεχνολογιών, ο ρόλος του θεματικού/liaison βιβλιοθηκονόμου μεταλλάσσεται και γίνεται ακόμα πιο σημαντικός και αναγκαίος για την ακαδημαϊκή κοινότητα.

Σκοπός της συγκεκριμένης έρευνας, είναι να ορίσει την εργασία του θεματικού βιβλιοθηκονόμου (liaison) και να εντάξει τις δραστηριότητες της Βιβλιοθήκης πιο ενεργά στο πρόγραμμα σπουδών του Πανεπιστημίου. Αναφορικά με τον σχεδιασμό και την μεθοδολογία, διεξήχθη μία έρευνα, η οποία απευθύνθηκε προς το εκπαιδευτικό προσωπικό των Τμημάτων της Σχολής Κοινωνικών, Ανθρωπιστικών Επιστημών και Τεχνών για να διερευνήσει τις ανάγκες των τμημάτων, όσον αφορά στην ύπαρξη του Θεματικού (liaison) Βιβλιοθηκονόμου. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε κατά το διάστημα 14 Ιουνίου έως 24 Ιουλίου 2018, σε σύνολο 120 ερωτηθέντων διδασκόντων, από τους οποίους ανταποκρίθηκαν οι 55. Αρχικά, δομήθηκε το online ερωτηματολόγιο έρευνας μέσω της εφαρμογής Google Forms και έγινε ηλεκτρονική αποστολή του ερωτηματολογίου στους ερωτηθέντες (διδάσκοντες και μέλη ΔΕΠ).

Ένα από τα βασικά αποτελέσματα της έρευνας είναι ότι παρόλο που η πλειοψηφία των ερωτηθέντων δείχνει αρχικά άγνοια για τον όρο του θεματικού βιβλιοθηκονόμου, αφού ενημερωθεί σχετικά θεωρεί σημαντική και αναγκαία την ύπαρξή του. Επίσης,

ένα άλλο στοιχείο που προκύπτει είναι ότι, ενώ οι ερωτηθέντες επικοινωνούν με τη βιβλιοθήκη μέσω διαπροσωπικής επαφής και απευθύνονται πρωτίστως στο άτομο που δουλεύει στο γκισέ εξυπηρέτησης ή στον πρώτο διαθέσιμο βιβλιοθηκονόμο, ωστόσο θα ήθελαν να επικοινωνούν με τον θεματικό βιβλιοθηκονόμο (liaison) της βιβλιοθήκης, ο οποίος επιθυμούν να έχει, εκτός από τις βιβλιοθηκονομικές γνώσεις, και εμπειρία στη θεματική ενότητα που καλύπτει.

Τα αποτελέσματα της έρευνας επιβεβαιώνουν σε μεγάλο βαθμό, ότι οι θεματικοί βιβλιοθηκονόμοι είναι απαραίτητοι σε μία σύγχρονη ακαδημαϊκή κεντρική βιβλιοθήκη. Ένα επιτυχημένο liaison πρόγραμμα μπορεί να καθιερωθεί μέσω ολοκληρωμένου σχεδιασμού και προγραμματισμού. Σε ένα ακαδημαϊκό περιβάλλον, ένα τέτοιο πρόγραμμα στοχεύει στην παροχή υπηρεσιών προσαρμοσμένων στις εκπαιδευτικές και ερευνητικές ανάγκες του κάθε τμήματος και επιπλέον μπορεί να αποδειχθεί εξαιρετικό εργαλείο για την ανάπτυξη των συλλογών, την αναβάθμιση της επικοινωνίας και την ενίσχυση της εικόνας και αξίας της βιβλιοθήκης.

Σκοπός

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να διερευνήσει την ανάγκη ύπαρξης θεματικού βιβλιοθηκονόμου και τις αρμοδιότητές του, στην περίπτωση της Σχολής Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Επίσης να επιχειρηθεί ο προσδιορισμός του ρόλου του θεματικού βιβλιοθηκονόμου (liaison librarian) με βάση και τη διεθνή βιβλιογραφία.

Οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες ήταν πάντα ο κύριος πάροχος των πληροφοριακών πηγών στα πανεπιστήμια, βασιζόμενες στη διάχυση της ψηφιακής τεχνολογίας. Τα τελευταία χρόνια όμως, πολλοί παράγοντες συνέβαλαν ώστε οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες να επαναπροσδιορίσουν τις βασικές τους εργασίες, προκειμένου να συμβαδίσουν με το σύγχρονο περιβάλλον πληροφόρησης. Νέες υπηρεσίες πλέον, περιλαμβάνουν τη δημιουργία μεταδεδομένων, τις εικονικές πληροφοριακές υπηρεσίες, την πληροφοριακή παιδεία, την επιλογή και διαχείριση των αδειών πνευματικών δικαιωμάτων των ηλεκτρονικών πηγών, την επιλογή και ψηφιοποίηση αρχειακού υλικού και τη διατήρηση των ιδρυματικών αποθετηρίων (Campbell, 2006).

Ορισμός του liaison librarian

Η American Library Association (ALA-RUSA, 2010) ορίζει την έννοια του liaison ως «Τη διαδικασία με την οποία οι βιβλιοθηκονόμοι εμπλέκουν τους χρήστες της βιβλιοθήκης στην επιλογή και αξιολόγηση του υλικού της συλλογής και στην αποτίμηση της ικανοποίησης των χρηστών σε σχέση με την συλλογή».¹

Πρόκειται δηλαδή για ένα βιβλιοθηκονόμο με εξειδικευμένη γνώση και ευθύνη για ένα συγκεκριμένο επιστημονικό τομέα.

Ο liaison librarian είναι η φυσική εξέλιξη του παραδοσιακού subject librarian. Ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του 1980, έγινε εμφανής η ανάγκη της συνεργασίας μεταξύ των διδασκόντων και των βιβλιοθηκονόμων. Ξεκίνησε έτσι η ιδέα ενός προγράμματος, όπου θα ανέθεταν σε βιβλιοθηκονόμους, συγκεκριμένα τμήματα (departments) με τέτοιον τρόπο, όπου θα δημιουργούνταν ένα κανάλι επικοινωνίας, μέσω του οποίου θα γίνονταν κατανοητές οι ανάγκες των διδασκόντων από τη

¹ <http://www.ala.org/rusa/resources/guidelines/guidelinesliaison>

βιβλιοθήκη και θα προωθούνταν οι υπηρεσίες της βιβλιοθήκης στους διδάσκοντες (Scholomon et al., 1989).

Ο ρόλος του liaison βιβλιοθηκονόμου σε πανεπιστήμια του εξωτερικού

Οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες στο εξωτερικό χρησιμοποιούν το μοντέλο «liaison», προκειμένου να ενθαρρύνουν τους βιβλιοθηκονόμους και το διδακτικό προσωπικό να συνεργαστούν, ώστε να αναβαθμίσουν τις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης (Williams & Jaguszewski, 2013).

Το 2001, μία αναφορά της επιτροπής RUSA (Reference and User Services Association), όρισε πέντε βασικά “liaison καθήκοντα (RUSA Liaison with Users Committee, 2001), σύμφωνα με τα οποία είναι:

1. Να κάνουν γνωστή την διαδικασία κατά την οποία οι βιβλιοθηκονόμοι εμπλέκουν τους χρήστες (ΔΕΠ και φοιτητές) σχετικά με την αξιολόγηση και την ανάπτυξη της συλλογής της βιβλιοθήκης.
2. Να αναγνωρίζουν τις πληροφοριακές ανάγκες των χρηστών, ώστε οι βιβλιοθήκες να καλύψουν στο μέγιστο βαθμό αυτές τις ανάγκες, όπως να αξιολογούν τις υπάρχουσες συλλογές, να αποσύρουν υλικό όταν χρειάζεται και να εντοπίζουν νέες πηγές οι οποίες θα ενδυναμώνουν τις συλλογές της βιβλιοθήκης.
3. Να προωθούν τις πολιτικές της βιβλιοθήκης, των υπηρεσιών της και να ενισχύουν τις δημόσιες σχέσεις της βιβλιοθήκης.
4. Να γνωστοποιούν τις ανάγκες των χρηστών της βιβλιοθήκης, προκειμένου αυτές να γίνουν σαφείς στην διεύθυνση της βιβλιοθήκης και στη Διοίκηση του Πανεπιστημίου.
5. Να αναλαμβάνουν καθήκοντα ως υπεύθυνοι προσκλήσεων, ως υπεύθυνοι ανάπτυξης συλλογών και ως θεματικοί/ειδικοί βιβλιοθηκονόμοι.

Από το 2001, οι βιβλιοθήκες άρχισαν να αυξάνουν τον αριθμό των υπηρεσιών τους και των ηλεκτρονικών και ψηφιακών πηγών τους και ως εκ τούτου τον Μάρτιο του 2010 εκδόθηκαν οι τελευταίες οδηγίες του Τμήματος “Reference and User Services” της American Library Association (ALA), σύμφωνα με τις οποίες το έργο των liaison βιβλιοθηκονόμων στις Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες είναι:

1. Πολιτική ανάπτυξης συλλογής
 - 1.1 Παροχή πολιτικών ανάπτυξης συλλογής, οι οποίες ορίζουν τις πηγές και τις υπηρεσίες.
 - 1.2 Γνωστοποίηση της πολιτικής ανάπτυξης της συλλογής στο προσωπικό και στους χρήστες.
2. Χρήστες
 - 2.1 Αναγνώριση και προσδιορισμός των ακαδημαϊκών ομάδων (φοιτητές, διδάσκοντες, προσωπικό και άλλοι), ώστε όλοι να εξοικειωθούν με τις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης.
3. Καθήκοντα liaison
 - 3.1 Διασφάλιση ότι το υλικό ικανοποιεί τις ανάγκες των χρηστών και ότι οι χρήστες είναι ενήμεροι του υλικού και των διαθέσιμων υπηρεσιών.
 - 3.2 Εισήγηση προτάσεων σχετικά με
 - έρευνες των χρηστών της βιβλιοθήκης για να αξιολογήσουν την ικανοποίηση για τις πηγές της βιβλιοθήκης,
 - τακτικές συναντήσεις με τους διδάσκοντες για να διαπιστωθούν τυχόν αλλαγές στο πρόγραμμα σπουδών/κορμό μαθημάτων και για να βρεθούν νέες πηγές πληροφόρησης,

- προώθηση διαθέσιμου υλικού και υπηρεσιών και
- καθιέρωση μιας πολιτικής, σύμφωνα με την οποία οι χρήστες της βιβλιοθήκης μπορούν να προτείνουν αγορές υλικού.

Σήμερα οι ακαδημαϊκοί βιβλιοθηκονόμοι που εργάζονται ως liaison, οφείλουν να είναι πιο ενεργοί στην προώθηση και προβολή της βιβλιοθήκης που πρεσβεύουν. Οφείλουν να ενημερώνουν το διδακτικό προσωπικό και τους φοιτητές για τις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης και το υλικό της. Χρειάζεται να συνεργαστούν στενά με τα liaison τμήματα τους στην διδασκαλία της πληροφοριακής παιδείας και στην καταγραφή των αναγκών των τμημάτων τους.

Τα καθήκοντα του liaison βιβλιοθηκονόμου πλέον περιλαμβάνουν περισσότερη προώθηση και μάρκετινγκ των υπηρεσιών της βιβλιοθήκης στα ακαδημαϊκά τμήματα, στους καθηγητές και στους φοιτητές. Ο ρόλος αυτός επίσης, περιλαμβάνει την ανάπτυξη μιας αμφίδρομης επικοινωνίας με το προσωπικό των ακαδημαϊκών τμημάτων.

Δεδομένου των νέων ευθυνών και των εργασιών του liaison βιβλιοθηκονόμου, ο ρόλος του πρέπει να αναθεωρηθεί. Μία έρευνα της ένωσης ARL² (Association of Research Libraries) το 2013, εισάγει ένα νέο μοντέλο το οποίο επικεντρώνεται στη στενή συνεργασία με το διδακτικό προσωπικό και τους φοιτητές. Δίνει έμφαση επίσης στις ανάγκες των χρηστών, στην καθιέρωση συνεργασιών και στην ενδυνάμωση της επιστημονικής παραγωγικότητας (Rodwell and Fairbairn, 2008).

Χαρακτηριστικά

Οι περισσότεροι βιβλιοθηκονόμοι κατέχουν τεράστιο απόθεμα πείρας και προσόντων σχετικά με την επιστημονική τους κατάρτιση, ωστόσο τα παρακάτω χαρακτηριστικά είναι απαραίτητα για έναν liaison βιβλιοθηκονόμο (Rodwell and Fairbairn, 2008):

- Αυτοπεποίθηση
- Προσόντα επικοινωνίας και παρουσίας
- Ανάλυση ρίσκων και κινδύνων
- Ευελιξία, άνεση και προσαρμογή σε νέες καταστάσεις/δεδομένα
- Δεξιότητες δικτύωσης, ικανότητα να «χτίσουν» συνεργασίες
- Διαπραγματεύση, πειθώ και επιρροή
- Πρακτική σκέψη και ικανότητα μάθησης
- Διαχείριση προγραμμάτων (project management)
- Προώθηση και διαφήμιση
- Τεχνικές γνώσεις υψηλού επιπέδου

Ανάγκη για liaison στις κεντρικές ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες

Ο ρόλος του liaison βιβλιοθηκονόμου έχει επηρεαστεί από διάφορες τάσεις της ακαδημαϊκής βιβλιοθηκονομίας, οι οποίες καθιστούν υποχρεωτική την επικοινωνία των βιβλιοθηκονόμων με τους χρήστες, ώστε να παραμένουν ενημερωμένοι στα πλαίσια μιας απαιτητικής πλέον ψηφιακής εποχής. Οι χρήστες επιθυμούν να καλύπτουν τις πληροφοριακές τους ανάγκες όπου και αν βρίσκονται. Σήμερα, οι βιβλιοθήκες έχουν να ανταγωνιστούν υπηρεσίες όπως η Google, οι οποίες παρέχουν πληροφορίες, όχι πάντα ακριβείς, αλλά ανταποκρίνονται σε ελάχιστα δευτερόλεπτα. Οι βιβλιοθήκες από την άλλη, παρέχουν έγκυρες και αξιόπιστες πηγές. Συνεπώς, οι

² <http://www.arl.org/storage/documents/publications/nrmt-liaison-roles-revised.pdf>

βιβλιοθηκονόμοι πρέπει να πείσουν τους χρήστες τους, ότι αξίζει τον κόπο να κάνουν μερικά βήματα παραπάνω, προκειμένου να έχουν τα κατάλληλα αποτελέσματα. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με τις εκπαιδεύσεις των χρηστών σχετικά με τις πληροφοριακές πηγές της βιβλιοθήκης και την υπεραξία τους σε σχέση με την Google, κάτι το οποίο απαιτεί προσωπική επαφή, την οποία ο liaison μπορεί και οφείλει να παρέχει (Thull, 2009). Επιπλέον, τα νέα δεδομένα, όπως η μειωμένη χρηματοδότηση και οι χαμηλοί προϋπολογισμοί των ιδρυμάτων, η ανάγκη για πρόσβαση σε περισσότερες ηλεκτρονικές πηγές και η έλλειψη ανάγκης για φυσική παρουσία στη βιβλιοθήκη, συμβάλλουν στο να προωθούνται νέες υπηρεσίες.

Ένα πρόγραμμα liaison μπορεί να παρέχει τον συνδετικό κρίκο ανάμεσα στην βιβλιοθήκη και στην ακαδημαϊκή κοινότητα, προκειμένου να ενισχυθεί η εικόνα της βιβλιοθήκης (Ryans et al., 1995). Ο στόχος μέσα από ένα τέτοιο πρόγραμμα θα είναι να ενημερώνεται τακτικά το διδακτικό προσωπικό για τις πηγές, συλλογές, πολιτικές και υπηρεσίες της βιβλιοθήκης, ώστε να καθιερωθεί ο liaison βιβλιοθηκονόμος ως κύρια πηγή ενημέρωσης κάθε φορά που προκύπτει πληροφοριακή ανάγκη (Stoddart et al, 2006).

Ο liaison βιβλιοθηκονόμος στην περίπτωση της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας

Ο θεσμός των θεματικών βιβλιοθηκονόμων αν και λειτουργεί σε βιβλιοθήκες του εξωτερικού, εδώ και πολλές δεκαετίες, στην Ελλάδα δεν έχει ακόμα αναπτυχθεί σε μεγάλο βαθμό από τις ελληνικές ακαδημαϊκές κεντρικές βιβλιοθήκες.

Το επόμενο στάδιο, μετά από τον θεσμό του θεματικού βιβλιοθηκονόμου, είναι η ανάπτυξη ενός «προγράμματος συνεργασίας» βιβλιοθηκών και τμημάτων, που ονομάζεται «liaison program». Το liaison program - πρόγραμμα συνεργασίας ή συνδέσμου - έχει ως σκοπό να παρέχει μια γέφυρα επικοινωνίας ανάμεσα στη βιβλιοθήκη και την ακαδημαϊκή κοινότητα, όπου οι βιβλιοθηκονόμοι-σύνδεσμοι (liaison librarians) συνεργάζονται με συγκεκριμένα τμήματα, με έναν συστηματικό και δομημένο τρόπο. Μετά την λειτουργία ενός τέτοιου προγράμματος, απαραίτητη είναι και η περιοδική αξιολόγηση του. Είναι πλέον σαφές ότι υπάρχει η ανάγκη να δημιουργηθεί ένα τέτοιο πρόγραμμα και στις ελληνικές βιβλιοθήκες.

Στα πλαίσια αυτής της ανάγκης η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Μακεδονίας διεξάγει την παρακάτω έρευνα.

Μεθοδολογία

Στα πλαίσια της παρούσας εργασίας διεξήχθη μία έρευνα, σε πιλοτική φάση, η οποία απευθύνθηκε προς το εκπαιδευτικό προσωπικό των τριών Τμημάτων της Σχολής Κοινωνικών, Ανθρωπιστικών Επιστημών και Τεχνών (Τμήμα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής, Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών και Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης). Από τις απαντήσεις που συλλέχτηκαν το 36,4% προήλθε από το τμήμα Εκπαιδευτικής & Κοινωνικής Πολιτικής (ΕΚΠ), το 34,5% από το τμήμα Μουσικής Επιστήμης & Τέχνης (ΜΕΤ) και το 29,1% από το τμήμα Διεθνών & Ευρωπαϊκών Σπουδών (ΔΕΣ). Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων ανήκει στην βαθμίδα του *Επίκουρου Καθηγητή* με ποσοστό 25,5%, του *Καθηγητή* με 16,4%, του *Αναπληρωτή Καθηγητή* 12,7% και τέλος το *Ειδικό Διδακτικό Προσωπικό - Ε.ΔΙ.Π.* με ποσοστό 10,9%. το 49,1% των ερωτηθέντων έχει 6-15 χρόνια προϋπηρεσία ενώ το 29,1% 1-5 χρόνια και το 18,2% πάνω από 16 χρόνια προϋπηρεσία.

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε κατά το διάστημα 14 Ιουνίου έως 24 Ιουλίου 2018, σε σύνολο 120 ερωτηθέντων διδασκόντων, από τους οποίους ανταποκρίθηκαν οι 55. Μετά από βιβλιογραφική επισκόπηση σε αντίστοιχες έρευνες δομήθηκε το online ερωτηματολόγιο έρευνας μέσω της εφαρμογής Google Forms και έγινε ηλεκτρονική αποστολή του ερωτηματολογίου στους διδάσκοντες. Η αποστολή του ερωτηματολογίου έγινε στις 14 Ιουνίου προς όλους τους διδάσκοντες και μέλη ΔΕΠ της σχολής, ακολούθησαν 2 emails υπενθύμισης στις 3 και στις 24 Ιουλίου. Το ερωτηματολόγιο χωρίζεται σε 3 τμήματα και απαρτίζεται από ερωτήσεις κλειστού και ανοιχτού τύπου. Συμπεριλαμβάνονται ερωτήσεις κλίμακας, πολλαπλής επιλογής, κλίμακας τύπου Likert. Το πρώτο μέρος απαρτίζεται από ερωτήσεις οι οποίες σχετίζονται με τη Βιβλιοθήκη όπως για παράδειγμα τη συχνότητα χρήσης των υπηρεσιών, των πηγών και των συλλογών της, την ικανοποίησή των ερωτηθέντων από τη χρήση τους κ.α.. Το δεύτερο μέρος αποτελείται από ερωτήσεις σχετικές με τον όρο “l’iaison”, αν ο όρος είναι γνωστός, ποια είναι τα χαρακτηριστικά του και οι αρμοδιότητές του, οι δεξιότητες και ικανότητές του κ.α. και με το ολοκληρώνεται με τα δημογραφικά στοιχεία των ερωτηθέντων.

Αποτελέσματα

Σχετικά με την επισκεψιμότητα των ερωτηθέντων στο χώρο της Βιβλιοθήκης, το μεγαλύτερο ποσοστό 30,9% επισκέπτεται την Βιβλιοθήκη *κάθε μήνα* και ακολουθεί ένα μικρότερο ποσοστό την *εβδομάδα* 25,5% και ακόμη μικρότερο ποσοστό 21,8% το *εξάμηνο*. Όσον αφορά στη *συχνότητα πλοήγησης* την ιστοσελίδα της Βιβλιοθήκης η πλειοψηφία με το 38,2% απάντησε πως την επισκέπτεται *κάθε βδομάδα, κάθε μήνα* το 25,5%, το 12,7% επισκέπτονται την ιστοσελίδα της Βιβλιοθήκης *μία φορά στο εξάμηνο* και μόλις το 9,1% καθημερινά.

Από τις υπηρεσίες που αναγνωρίζουν οι ερωτηθέντες ο *Δανεισμός* είναι η επικρατέστερη με ποσοστό 96,4%, ακολουθεί το *Ιδρυματικό Καταθετήριο* με ποσοστό 67,3%, ο *Διαδανεισμός* με 65,5%, το *Κρατημένο Υλικό* με ποσοστό 60%, τα *Εκπαιδευτικά Σεμινάρια* με 58,2%. Από το 49,1% αναγνωρίζεται η υπηρεσία της *Απομακρυσμένης Σύνδεσης*, με 34,5% η υπηρεσία *E-ρώτηση* και με 21,8% τα *Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης*.

Από τις *Υπηρεσίες που χρησιμοποιούν* οι Διδάσκοντες και πάλι ο *Δανεισμός* με ποσοστό 83,6% είναι η επικρατέστερη. Ακολουθεί η *Απομακρυσμένη Σύνδεση* με 40%, με ποσοστό 36,4% ο *Διαδανεισμός* και το *Κρατημένο Υλικό* ενώ τα *Εκπαιδευτικά Σεμινάρια* με ποσοστό 21,8%. Το 20% χρησιμοποιεί την υπηρεσία *E-ρώτηση*, το 12,7% χρησιμοποιεί την *Υποστήριξη Δημοσιεύσεων Ανοιχτής Πρόσβασης* και *Υποστήριξη Ατόμων με Αναπηρίες* με και τέλος με 7,3% τα *Social Media*. Το 7,3% *δεν χρησιμοποιεί καμία από τις υπηρεσίες που αναφέρθηκαν*.

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων 81,8% χρησιμοποιεί τη συλλογή των *Έντυπων Βιβλίων* της Βιβλιοθήκης και ακολουθεί η συλλογή των *Ηλεκτρονικών Περιοδικών* με ποσοστό χρήσης 65,5%. Το 36,4% χρησιμοποιεί τις *Βιβλιογραφικές Βάσεις Δεδομένων* και μόνο το 10,9% χρησιμοποιεί τις *Στατιστικές Βάσεις Δεδομένων*. Τα *Ηλεκτρονικά Βιβλία* χρησιμοποιούνται από το 30,9% ενώ τα *Έντυπα Περιοδικά* χρησιμοποιούνται από το 23,6% των Διδασκόντων. Οι *Παρτιτούρες* χρησιμοποιούνται από το 25,5% των ερωτηθέντων και το *Οπτικοακουστικό Υλικό* από το 16,4%. Το 5,5% των ερωτηθέντων *δεν χρησιμοποιεί καμία από τις παραπάνω συλλογές*.

Η *Ικανοποίηση* των ερωτηθέντων είναι μεγάλη χαρακτηρίζοντάς την «Πάρα πολύ» έως «Πολύ» όσο αφορά στις Υπηρεσίες της Βιβλιοθήκης με πολύ μικρά ποσοστά

δυσαρέσκειας χαρακτηρίζοντας την ικανοποίησή τους από «Μέτρια» έως «Καθόλου».

Όσον αφορά αν είναι γνωστός ο όρος «*Liaison-Subject Librarian*» στους ερωτηθέντες, η πλειοψηφία με ποσοστό 70,9% δεν γνωρίζει τον όρο ενώ μόνο το 29,1% τον γνωρίζει. Αναφορικά με τις δεξιότητες που χρειάζεται να έχει ο θεματικός βιβλιοθηκονόμος η πλειοψηφία με ποσοστό 87,3% πιστεύει πως είναι απαραίτητο να έχει *Γνώση και Εμπειρία στη θεματική ενότητα που καλύπτει* ώστε να δίνει τις σωστές πληροφορίες, να προσφέρει *Υποστηρικτικές Ικανότητες* δηλώνει το 78,2% και το 69,1% δηλώνει ότι απαιτείται να έχει ο θεματικός βιβλιοθηκονόμος *Επικοινωνιακές Ικανότητες*. Το 76,4% δήλωσε ότι χρειάζονται *Δεξιότητες χρήσης Η/Υ* ενώ το 58,2 % δήλωσε ότι απαιτείται *Ευελιξία*. Η *Ικανότητα για ομαδικές συνεργασίες* δηλώθηκε από το 45% καθώς και *Δεξιότητες παροχής υπηρεσιών και Εκπαιδευτικές ικανότητες* δήλωσε το 20% των ερωτηθέντων και θεώρησε ότι χρειάζονται *Διαπραγματευτικές Ικανότητες*. Το 32,75% δήλωσε ότι χρειάζεται η *Ικανότητα παραγωγής υλικού διδασκαλίας* και τέλος το 52,7% πιστεύει ότι ένας θεματικός βιβλιοθηκονόμος χρειάζεται να έχει *Ικανότητα παρουσίασης σεμιναρίων και Επίδειξη τεχνικών έρευνας*. Από «Πολύ σημαντική» έως «Σημαντική» χαρακτηρίζεται από τους ερωτώμενους ο θεματικός βιβλιοθηκονόμος να *Ενημερώνει το ακαδημαϊκό προσωπικό για τις έντυπες και ηλεκτρονικές πηγές που αφορούν στα ενδιαφέροντα του τμήματός του και να Συνεργάζεται με το ακαδημαϊκό προσωπικό για την κάλυψη των εκπαιδευτικών και ερευνητικών αναγκών του προσωπικού*. Στη συνέχεια να *Συνεργάζεται με το ακαδημαϊκό προσωπικό για την κάλυψη των εκπαιδευτικών και ερευνητικών αναγκών των φοιτητών*. Να *ενημερώνει το ακαδημαϊκό προσωπικό για τις νέες υπηρεσίες της Βιβλιοθήκης και να προσφέρει σεμινάρια στο ακαδημαϊκό προσωπικό σχετικά με τις πηγές της Βιβλιοθήκης*. Επιπλέον να *προσφέρει σεμινάρια Πληροφοριακής Παιδείας στους φοιτητές, να μεταφέρει στη Διοίκηση της Βιβλιοθήκης προτάσεις και απόψεις του ακαδημαϊκού προσωπικού και τέλος να ενημερώνει το ακαδημαϊκό προσωπικό για τις νέες πολιτικές της Βιβλιοθήκης*.

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων το 72,7% επικοινωνεί με τη βιβλιοθήκη μέσω *Διαπροσωπικής επαφής* ακολουθεί το 58,2% το οποίο επικοινωνεί μέσω *Τηλεφώνου* και το 47,3% επικοινωνεί μέσω *email*.

Το 56,4% απευθύνεται στον βιβλιοθηκονόμο που εργάζεται στο *γκισέ εξυπηρέτησης* ενώ το 36,4% στον *πρώτο διαθέσιμο βιβλιοθηκονόμο*. Το 64,2% θα ήθελε να απευθύνεται στον *Liaison-Subject Librarian του τμήματός του*, το 18,9 % στον *πρώτο Διαθέσιμο βιβλιοθηκονόμο* ενώ το 11,3% στον *Βιβλιοθηκονόμο που εργάζεται στον γκισέ εξυπηρέτησης*.

Η συντριπτική πλειοψηφία με ποσοστό 92,7% πιστεύει ότι ο θεματικός βιβλιοθηκονόμος (*Liaison-Subject Librarian*) θα μπορούσε να υποστηρίξει τους φοιτητές του τμήματός σας κατά τη *Διαδικασία συγγραφής των εργασιών* τους αναφορικά με τον *Εντοπισμό και την Έρευνα πηγών*. Το 80% πιστεύει ότι θα μπορούσε να υποστηρίξει στη *Σύνταξη βιβλιογραφίας και βιβλιογραφικών παραπομπών*. Το 41,8% θεωρεί ότι μπορεί να υποστηρίξει τους φοιτητές στη *Δημοσίευση εργασίας* σε επιστημονικό περιοδικό, το 25,5% στον *Σχεδιασμό της εργασίας* και το 23,6% στην *Ανάληψη θέματος*. Τέλος το 18,2% πιστεύει ότι μπορεί να υποστηρίξει τους φοιτητές στην *Παρουσίαση εργασίας*.

Συμπεράσματα

Ένα από τα βασικά αποτελέσματα της έρευνας είναι ότι παρόλο που η πλειοψηφία των ερωτηθέντων δείχνει αρχικά άγνοια για τον όρο του θεματικού βιβλιοθηκονόμου, αφού ενημερωθεί σχετικά θεωρεί σημαντική και αναγκαία την ύπαρξή του. Επίσης, ένα άλλο στοιχείο που προκύπτει είναι ότι, ενώ οι ερωτηθέντες επικοινωνούν με τη βιβλιοθήκη μέσω διαπροσωπικής επαφής και απευθύνονται πρωτίστως στο άτομο που δουλεύει στο γκισέ εξυπηρέτησης ή στον πρώτο διαθέσιμο βιβλιοθηκονόμο, ωστόσο θα ήθελαν να επικοινωνούν με τον θεματικό βιβλιοθηκονόμο (liaison) της βιβλιοθήκης, ο οποίος επιθυμούν να έχει, εκτός από τις βιβλιοθηκονομικές γνώσεις, και εμπειρία στη θεματική ενότητα που καλύπτει.

Το γεγονός ότι η πλειοψηφία των ερωτηθέντων πιστεύει ότι ο θεματικός βιβλιοθηκονόμος θα μπορούσε να υποστηρίξει τους φοιτητές του τμήματός του κατά τη διαδικασία συγγραφής των εργασιών δείχνει την πρόθεση των διδασκόντων να εμπλακεί σημαντικά ο θεματικός βιβλιοθηκονόμος στην ερευνητική και εκπαιδευτική διαδικασία. Επίσης φαίνεται ξεκάθαρα η ανάγκη των ερωτηθέντων για ενημέρωση και πληροφόρηση σχετικά με τις πηγές, υπηρεσίες και συλλογές της βιβλιοθήκης που αφορούν τον επιστημονικό τους κλάδο.

Τα αποτελέσματα της έρευνας επιβεβαιώνουν σε μεγάλο βαθμό, ότι οι θεματικοί βιβλιοθηκονόμοι είναι απαραίτητοι σε μία σύγχρονη ακαδημαϊκή κεντρική βιβλιοθήκη. Ένα επιτυχημένο liaison πρόγραμμα μπορεί να καθιερωθεί μέσω ολοκληρωμένου σχεδιασμού και προγραμματισμού. Σε ένα ακαδημαϊκό περιβάλλον, ένα τέτοιο πρόγραμμα στοχεύει στην παροχή υπηρεσιών προσαρμοσμένων στις εκπαιδευτικές και ερευνητικές ανάγκες του κάθε τμήματος και επιπλέον μπορεί να αποδειχθεί εξαιρετικό εργαλείο για την ανάπτυξη των συλλογών, την αναβάθμιση της επικοινωνίας και την ενίσχυση της εικόνας και αξίας της βιβλιοθήκης.

Η συγκεκριμένη έρευνα αποτελεί μια πρώτη διερεύνηση κατά πόσο υπάρχει ανάγκη ύπαρξης θεματικού βιβλιοθηκονόμου και ποιες είναι οι αρμοδιότητες και ο ρόλος του σε μια Κεντρική Βιβλιοθήκη όπως είναι αυτή του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Με αφορμή τα αποτελέσματα αυτής της πολιτικής έρευνας η Βιβλιοθήκη προτίθεται να διεξάγει νέα έρευνα η οποία θα απευθύνεται σε όλα προπτυχιακά τμήματα του Πανεπιστημίου Μακεδονίας ώστε να έχουμε πιο ολοκληρωμένη εικόνα και πιο σαφή αποτελέσματα και συμπεράσματα για να προβούμε στη δημιουργία και ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου και συγκροτημένου liaison προγράμματος.

Παράγοντες που δυσχεραίνουν την παραπάνω προσπάθεια είναι η έλλειψη προσωπικού και χρόνου δεδομένου ότι το Πληροφοριακό τμήμα της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας απασχολείται με τη δημιουργία και ανάπτυξη νέων υπηρεσιών, με την υποστήριξη, βελτίωση και ανανέωση των ήδη υπάρχουσών και με τις καθημερινές εργασίες (γκισέ εξυπηρέτησης σε απογευματινή βάρδια, τοποθέτηση βιβλίων στα ράφια κ.α.).

Βιβλιογραφία

American Library Association. Guidelines for Liaison Work in Managing Collections and Services Source (2010). *Reference and User Services, Quarterly*, 50(1), pp.97-98.

Campbell, J.D. (2006). Changing a cultural icon: the academic library as a virtual destination, *Educause Review*, Vol. 41 No. 1, pp. 16-30.

Church-Duran , J. (2017). Distinctive Roles: Engagement, Innovation, and the Liaison Model, *Libraries and the Academy*, Vol. 17, No. 2 (2017), pp. 257–271. <https://preprint.press.jhu.edu/portal/sites/ajm/files/17.2church.pdf>

McAbee S. L., Graham, J.B. (2005). Expectations, Realities, and Perceptions of Subject Specialist Librarians' Duties in Medium-Sized Academic Libraries, *The Journal of Academic Librarianship*, Volume 31, Issue 1, 2005, Pages 19-28, ISSN 0099-1333, <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2004.09.006>.

Rodwell,J., Fairbairn Linden, (2008) "Dangerous liaisons?: Defining the faculty liaison librarian service model, its effectiveness and sustainability, *Library Management*, Vol. 29 Issue: 1/2, pp.116-124, <https://doi.org/10.1108/01435120810844694>

Ryans C.C., Suresh, R.S., Zhang, W.P., (1995). Assessing an academic library liaison programme, *Library Review*, Vol. 44 Issue: 1, pp.14-23, <https://doi.org/10.1108/00242539510076961>

Schloman, B.F., et al. (1989). Targeting liaison activities: use of a faculty survey in an academic research library." *RQ*, Summer, p. 496+. *Academic OneFile*, Accessed 3 Oct. 2018.

Stoddart, R. A., Bryant, T. W., Baker, A. L., Lee, A., & Spencer, B. (2006). Going Boldly Beyond the Reference Desk: Practical Advice and Learning Plans for New Reference Librarians Performing Liaison Work. *Journal of Academic Librarianship*, 32(4), 419-427. DOI: 10.1016/j.acalib.2006.03.009

Thull J., Hansen, M. A. (2009). Academic library liaison programs in US libraries: methods and benefits, *New Library World*, Vol. 110 Issue: 11/12, pp.529-540, doi.org/10.1108/03074800911007541

Downloaded on: 26 September 2018, At: 05:23 (PT)